

TR
**RADKA
DENEMARKOVÁ**

HOST

**ČO
KOLÁ
DOVÁ
KREV**

Cover pictures from open sources

© Radka Denemarková, 2023

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2023
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1993-4 (PDF)

ISBN 978-80-275-1994-1 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1995-8 (MobiPocket)

== PADESÁT TŘI MRKNUTÍ OKA ==

Vlak projíždí devatenáctým stoletím. Tam a zpět. Vrací se do stejných zastávek. Za oknem se střídají krátké výjevy. Obrazy jsou ucelené. Rytmicky se zpřesňují každou další jízdou. Vlak je raper.

Tři noční obrazy. Tři lidská těla za psacími stoly. Překrývají se. Co tvaruje jejich životy, co formuje jejich osudy. Existuje genetická výbava těl. Existuje genetická konstelace rodin. Existuje gen národa. Existuje gen doby.

Vytyčit trasu. Položit pražce. Zatopit pod kotlem. Vlak se rozjíždí. V rámech oken jeho vagonů se nemíhají jen obrázky venkovského života. Za okny vlaku stojí lidská sousoší, která ožívají. Výjevy pohyblivé obrazové galerie se mění každým mrknutím oka.

Za okny devatenáctého století proletí vlaštovka. Jediná věrnost, jež se nebojí vrátit. Přilétá na totéž místo, po staletí. Jejích křídel se zachytí oči v jednadvacátém století.

Sedíme za stolem. A všechny se držíme slov.

Unavená záda se hrbí. Kulatí se v Praze nad otlučeným, rozviklaným kuchyňským stolem. Oknem nakoukne potměšilý měsíc; zvesela šmíruje a posílá ho zvrhlá noc. Tajný agent je úplný, kulaťoučký; přikrmí neklid poplašeného srdce a odhání spánek. Pokud by na desce rozvrzaného stolu stál vysoký skleněný cylindr petrolejové lampy, připomínal by průsvitný komín.

Tělo je bolavý kříž. Vlhko mezi nohama je krvavé. Oblá záda *musejí* za rozbřesku odevzdat rukopis narychlo objednané báchorky. Pro okamžité otištění. České pero zbesile skřípe a čokoládový krvotok za svítání těžkne.

V hlavě bdí kovový chlad; v útrobách každého slova varovně zacinká hrst mincí. Pastevec svolává do stáda jen tupé, nezatoulané ovce. Kovový chlad se jmenuje hlad a autocenzura. Autocenzura je spolehlivá spolupracovnice strachu. Je to neplacená agentka tajných služeb všech zemí a dob. Autocenzura je vysoká hradba; zužuje výhled, zmrazí emoce, vnutí omezenou zásobu slov. Některým slovům vrazí roubík do chrátanu, okleští jazyk i formu, háklivým tématům nasadí železný náhubek, tělu ohne poslušný hřbet. Autocenzura mění tvorbu v manufakturu a nezávislost v otročinu.

Copak může někdo za totality psát deník?

Copak si některá žena mohla někdy dovolit psát si deník?

Báchorka je produkt dobové vlastenecké objednávky; autocenzura otupí odvážné pero. Hrot ohladí v opatrného,

pokorného, zbabělého, loajálního příkrčence; husí brk plní roli poslušného vojáka. Mysl pěšáka v dlouhé sukni píše s pocitem olověné koule na ruce. Český jazyk promění v usedlého, moralizujícího, sentimentálního, nemotorného slouhu. Už tak shrbená záda se nahrbí ještě víc; pero nezaskřípe a krev na stehnech zasychá a rezne.

Pero svírají prsty selky. Selka se jmenuje Božena Němcová. Je to spisovatelka. Mysl pocítí k báchorce dávivý odpor. Ano, umí péct buchty, jenomže je peče podle receptu, který napsali jiní. Ručně zadělává na těsto, ale suroviny a chutě musejí být jenom místní a přísně odměřené.

Pero se instinktivně zarazí uprostřed okleštěné věty, nos vdechne vůni nepřítomné vanilky, šafránu, kurkumy. Na stole nečadí petrolejová lampa.

Zdroj světla by nasvěcoval papír tenkým plamenem. V průvanu by plamen kolísal, hasl. Ruka by sahala po knotové lampě a sejmula by skleněný cylindr. Dolila by petrolej, ucítila jeho pronikavý pach. Kdyby petrolej ukápl, byl by cítit dlouho. Teplota v horní části skleněného cylindru by byla vysoká. Nic by nezachytilo žár a saze; znečistily by strop vlhkého, plesnivého bytu s chatrnými pozůstatky nábytku, kde se v koutě válejí hadry a roztrhané houně, na kterých si vyčerpané tělo k ránu zdřímne. V jediné míse smrdí na dně zbytek jakési šlichty. Nedaleko prošlapaného prahu nízkých dveří se válí pohozený jediný pár bot. Vyhladovělé oči vidí v sešlapaných podrážkách, osvětlených pruhem měsíčního světla, tenké plátky hovězího masa.

Hladovému tělu přispěchají na pomoc halucinace. Vyhladovělé oči vidí na studené plotně kastrol. Vroucí voda protáčí a vyvařuje boty. Zbloudilí francouzští cestovatelé si taky vyvařují v devatenáctém století na břehu řeky Mekong indiánské mokašiny, když jim hrozí smrt hladem; poslední zpráva v dochovaném deníku patří chuti mokašínové „polévky“.

Petrolejové lampy se na stolech domácností vyrojí po roce 1859, kdy budou objevena další ložiska ropy. V Pensylvánii, například. Do té doby převládají lampy na velrybí tuk. Vorvaně loví i rybáři na severofriškém ostrově Amrum; jen díky prodeji velrybího tuku ostrované přežijí.

Kdyby na stole čadila petrolejová lampa, vyzáblá ruka by po zapálení skleněný cylindr opatrně nasadila zpátky. Plamen by byl široký; vlezlá noc za oknem by leknutím ucukla a zakalené oči by se dívaly do jasného plamene. Teď čtou ve světle skomírající svíčky. Tělo zkroutí křeč; ruka s vystouplými modrými žilami odhodí ztěžklé pero. Žíly mají barvu rozteklého inkoustu.

Promrzlé prsty přisunou nový, nepopsaný arch papíru.

Varovná hradba v hlavě puká. Led zapraská. Praskliny se zvětšují a pádí do dále. Zeď se drolí a mizí; průhled je nerušený, obzor bezbřehý. Teď pěkně zadělá na těsto, jaké má ráda ona a jaké *chce* péct. Okoření je chutěmi, kterých se nebojí. Mysl se zajíkne svobodou, ano, ano, ano, ano, i mysl umí tančit kvapík. Osvobozená slova se zardují; vzrušená obnaženou pravdou vyplivnou roubík, vyhrnou rukávy. Odlehčené srdce pokládá pražce slov a vět, po nichž se řítí lokomotiva a veze náklad necenzurovaných myšlenek. K intelektu se přidružují emoce; srdce se rozbuší. Svobodné pero se vášnivě rozletí po kolejnicích šťavnatých vět; lehké a přirozené jako dech autorčina těla. Slova jsou vlaštovky. Slétávají se ze všech koutů světa, uvelebují se na zpola popsaném papíře jako noty nové symfonie. Pero teď chvíli svírají prsty Barbory Panklové zvané Betty. Je to spisovatelčino první já. Text píše německy a text spálí. Odboj v odboji.

Neviditelný odboj. To nejlepší ze své tvorby spálí. Za takový text by ji nepochválili Rakušané; vadil by jim obsah. Za takový text by ji nepochválili Češi; vadil by jim jazyk. Copak opravdové literatuře, opravdovému básnictví,

opravdovému umění záleží na nějakém konkrétním jazyku. Copak opravdové literatuře, opravdovému básnictví, opravdovému umění záleží na pohlaví. Pojetí jazyka a člověka v něm je u Barbory Panklové pevné.

Jenomže Barbora Panklová a Božena Němcová bydlí v kamenném domě s pavučinami, myším pištěním a netopýry na půdě; pokoje jsou průchozí; nájemnice jednoho těla a jedné mysli se musejí navzájem snášet, nepřekážet si, nestahovat se do bažin. Božena plní dobové role a píše pro český svět. Barbora píše sobě, pro sebe; svobodná ruka píše drzé texty a mají formu dlouhého dopisu. Nikde jinde svobodu nenajde. Nikde jinde si ji nedovolí. Co znamená soukromí. Člověk se musí dostat do jiné dimenze, aby mohl psát. Dobu, do které se rodí, si nevybírá.

Sebevědomá záda ční nad lesklým dubovým kancelářským stolem rovně, zátylek zavádí o omítku; páteř je žehlicí prkno a opře se o zeď. Oknem nakukuje podnikavá, dravá noc. Obchodníková záda trčí nad právními spisy, které ho nudí. Ruka odsune spisy stranou.

Nezapálí si doutník, nenalije si whisky, nepoloží si nohy na stůl. Myslí na jediné: v New Yorku právě objevili petrolej. Destilát z ropy.

Na zadní stranu nudného spisu čmárá obchodníková ruka labyrinty číslic. Mysl se rozvíčuje, čeká na startovní výstřel, vzrušeně přemýšlí, jak černého zlata vydobýt víc, víc, víc, víc. Nesbírat černý med po kapkách, které prosáknou na povrch náhodou. Země roní ropu. Země roní čokoládovou krev. Koluje jí v žilách.

Co když existuje daleko větší zásoba černého slizu pod zemí. Jak to zjistí. Zabíjení času ruku nebaví. Kreslí rozpoznatelná numera, násobí je, sčítá, dělí, umocňuje. Spojuje čáry v obrazce a ty začínají dávat smysl. Maluje vrtné věže, které se používají k získávání soli. Ptačí oči se úží, mysl se

zajíkne podnikavou svobodou, ano, ano, ano, ano, i mysl umí tančit kvapík.

Pero svírají prsty amerického byznymena. Jmenuje se John Davison Rockefeller. Vrtná věž neklidného majitele nezradí; svérázný metronom se zavrtá pod zem a v roce 1859 narazí na poklad. Matka Země se zakucká a vyplivne černý hlen ložiska ropy v Pensylvánii. Zpráva se šíří. Rozfouká ji vítr mamonu. Do Pensylvánie proudí celý americký Západ, počet obyvatel se zvyšuje každý týden a rekordním tempem. Pozemky se prodávají za pohádkové ceny a rekordním tempem. Lidská těla jsou zaslepená a rekordním tempem. Mají černo před očima, zrychlují krok a dech, pádí za vidinou černého zlata, pádí jediným směrem, napjatá, co ukořistěné pozemky skrývají pod povrchem. Ropa je magnet; uhánějí za ní spekulanti, míří za ní přeplněné vlaky. Modrá krev už nikoho nezajímá. Všichni blouzní o čokoládové krvi.

Vlaky se prokousávají krajinou a záplatují kontinenty. Diktují devatenáctému století nové tempo. Ze země roste les vrtných věží. Zobáky se zaklánějí, kývají, klovou do zeminy. Vrtné věže jsou kyvadla a metronomy moderního času. Příběhy o pohádkovém bohatství se rozletí nad horami, vodami, kontinenty. Takové příběhy chtějí číst oči a slyšet uši všude na světě. Nejsou to mravoučné vlastenecké báchorky. Jsou to dravé a moderní příběhy zrychlujícího se času, příběhy budoucích staletí, které potřebují novou řeč a rozhodně nemají zájem cokoliv obrozovat. Ani národy ne.

Rytmus doby neudává chůze. Rytmus doby udává drkotání železnic. V roce 1865 vznikne během několika málo měsíců další pitoreskní město. Dostane jméno Pithole. Motivované, ziskuchtivé ruce drhnou zašlou špínu za polámanými nehty, překotně stavějí srub za srubem a vytahují třísky zadřené pod kůží. Dřevěné boudy vytvoří metropoli

a nalákají dvanáct tisíc lidských těl. Jsou mezi nimi i česká těla. Jsou mezi nimi těla uprchlíků z Evropy.

Stojí tu vedle sebe padesát hotelů, přestože celé město není nic jiného než jeden velký hotel a noclehárna.

Nechybí divadlo, přestože život města není nic jiného než velkolepé drama a tyjátr všedního dne.

Hlediště polkne sto diváků. Vrzající strop je zatěžkaný křišťálovými lustry. Plynou týdny. Plynou měsíce. Plynou roky. Hutná naděje na černé prameny vysychá. Sruby se po několika horečnatých letech vylidní stejně rychle, jako se zalidnily. Zůstane město duchů. A divadlo, kde se na lustrech pohupují černé veverky; křišťál je obalený jejich mrštnými těly. Komíhají se a visí dolů jako černé slzy a pijavice. Čas od času přeběhne přes opuštěné jeviště šílený sólista.

Vášnivá záda vypnou v Paříži hrdou hrud'. Těžká, sněhobílá ňadra cílevědomě vykukují z kulatého výstřihu. Boulí se stejně jako dvě masivní skleněná těžítka na vyrovnaných listech. Věže popsaného papíru bobtnají na stole i na komodě. Záda sedí v salonku s látkovými fialovými tapetami. Zdi se fialově lesknou a v tapetách jsou vtlačené sotva znatelné květinové ornamenty. Nad vyřezávaným psacím stolem, vyrobeným na míru, se záda nehrbí.

Ruka se zlatým prstenem v podobě draka se vztyčenou hlavou namáčí pero do vestavěného stříbrného kalamáře s otočným víčkem, které brání náhodnému vylití inkoustu i jeho odpařování. Inkoust je ropa. Inkoust je čokoládová krev. Oknem nakukuje marnivá, nezávislá, prostopášná noc kankánových hvězd. Na psacím stole čadí petrolejová lampa. Zdroj světla nasvěcuje vysokou hromadu popsaného papíru tenkým plamenem. Těžítka se lesknou v měsíčním světle a hora papíru, nezatížená skleněnou koulí, se sune k okraji stolu. Přepadne a rozevře plisovaný vějíř.

V průvanu plamen zakolísá a hasne. Ruka s prstenem v podobě dračí hlavy sáhne po knotové lampě.

Dračí hlava opatrně sejme skleněný cylindr; vysoký cylindr připomíná elegantní komín. Dračí ruka dolije petrolej; ten má pronikavý pach, a když ukápne, je dlouho cítit. Teplota v horní části skleněného cylindru je vysoká jako tvůrčí náboj v neústupné hlavě. Mašina nápadů se nezastaví. Myslí zahouká blížící se lokomotiva a přibrzdí. Hlava je nádraží. Nic nezachycuje žár a saze, ale lampa pařížský strop neznečistí; je nehorázně vysoký.

Dračí ruka po zapálení skleněný cylindr opět nasadí. Plamen je široký a dračí ruka píše do vyčerpání, osm hodin v noci. Podstavec lampy barevně ladí s psací soupravou. Dobrovolná noční práce. Na stole přistane vedle vestavěného stříbrného kalamáře další porcelánový šálek kávy. Káva působí jako opium, tak oblíbená mezi intelektuály od dob francouzské revoluce. Labužníci pochopili její význam. Inspirace drahými kávovými zrnky je luxus pro nejbohatší hrdla; nad šálky horké kávy si vyměňují excitované myšlenky. Kavárny vznikají v době, kdy po ulicích pobíhali lidé v hadrech a křičeli, že nemají co jíst, a od hladových úst k hladovým ústům běžela fáma, už jste to slyšeli, francouzská královna, ta fiflena z Rakouska, provokuje, když nemáme chleba, tak proč prý nejíme koláče. Data podvádějí sama sebe. Dech devatenáctého století začíná zde, rokem 1789, Velkou francouzskou revolucí. A končí rokem 1914.

V popelníku se vedle míšeňského porcelánu s kávou, hustou jako čokoládová krev, vrší nedopalky cigaret a oharky nedokončených vět. Dračí ruka zapaluje jednu od druhé.

Nikotin znečistí tělo. Tělu se nechce spát. Kolem čtvrté hodiny ranní spokojeně odloží pero.

Úkoluje se sama. Splnila penzum. Vlak rachotí dnem i nocí neměnnou rychlostí. Román je železná disciplína a luxus svobody. Svobodné pero drží ruka francouzské

baronky. Říká si George Sand. Je to spisovatel i spisovatelka. Stejnou dračí rukou lehce sepíše, co leží tělu na soukromém srdci. Dopisy rodině. Dopisy přátelům. Dopisy milencům. Dopisy nakladateli. Jazyk a styl se od předchozího románu určeného pro oči čtenářů nemění; dračí ruka nemá důvod v soukromí něco měnit. Neplní žádné záchranné role, neplní žádné vlastenecké role, neplní žádné národovecké role. Svobodné pero svírá dračí ruka ve stejném rytmu, jen se jinak podepíše: Aurore Dudevantová, rozená Dupinová.

Paní Aurore Dudevantová, rozená Dupinová, a paní George Sandová, přesněji řečeno George Sand, bydlí v jednom těle. Podporují se, drží se nad vodou, provokují. A zatraceně je to baví. Mysl se zajímá svobodou, ano, ano, ano, ano, i mysl umí tančit kvapík. A jedem.

TAK TA

SVĚTE

JEDE V

AK TAK

M

**VLAK VYJÍŽDÍ
A VRACÍ SE DO
STĚJNÝCH ZASTÁVEK**

ČÁST PRVNÍ

VLAK

SIGMUND FREUD NEVÍ, ŽE VŠICHNI SNÍ STEJNÝ SEN

Píše se rok 1833 a Barborce Panklové je třináct. Nebo taky ne. Nikdo neví, kdy se přesně narodila. Tělu Alfreda de Musseta je spolehlivě dvacet tři let a je to francouzský spisovatel. Dávno před Sigmundem Freudem došel k závěru, že muži i ženy jsou od přírody bisexuální. Rozený bohém je přesycený měkkými záhyby těl milenek a milenců. I to se může stát. Nudí ho i skupinový sex, letitá rychlá jízda; má po krk vagin, kyprých zadnic, labutích šíjí, prsou, bradavek, vášnivých výměn slin a dlouhých nohou. Dokonce ho nudí i panenské a panické výzvy; má po krk manipulativních předsnatkových her. Nudí ho chtivé, soutěživé vdané ženy; má po krk pokoutních šukérek v zákulisí manželských ložnic, jak se o nich s oblibou vyjadřuje. A pak v Paříži nečekaně narazí na někoho, kdo se jmenuje George Sand a říká si Madame. Srdce se rozbuší, penis prokrví. Zázrak.

Proměna Aurore Dudevantové, rozené Dupinové, v George Sanda je tou dobou dokonaná. Madame se obléká jako muž; kalhoty, holínky, fešácká vázanka, krátký kabát, vysoký cylindr. Nejde jen o provokativní kostým, do kterého je zabalené tělo: důsledně o sobě jako o muži i mluví. Důsledně se vyjadřuje v mužském rodě. Důsledně vyžaduje, aby ji tak oslovovali ostatní. Alfreda de Musseta okouzlí neústupná

tvrdohlavost. Je to záhada; genderová identita je u ní překvapivě v souladu s pohlavím. Ani o sex nebo provokativní sexuální výzvu nejde; muže má ráda, necítí vůči nim nenávisť. Tělo Alfreda de Musseta se rozpálí zvědavostí. Kamna žhnou.

Madame tvrdošijně odmítá tradiční roli v oblékání, v chování, ve vyjadřování. Nehraje předvídatelnou ženskou v klasičtém divadle s předepsanými rekvizitami, kostýmy, replikami, narážkami, nápovědou. Má ráda experimentální divadlo; režíruje sebe samu výtečně. Kouří a hraje s muži taroky a whist, karetní hru pro čtyři hráče. V jejím případě pro tři hráče a hráčku. Na veřejnosti kouří nejen cigarety, ale především doutníky a vodní dýmky. Alfred de Musset škrtne sirkou. Tak. Vlak jede, jede vlak.

Johana Rottová je budoucí česká spisovatelka Karolina Světlá. Je o deset let mladší než Božena Němcová. Nebo taky ne. V roce 1850 pateticky píše Boženě Němcové.

„Kocháme se blahou nadějí, že až Vás uvítá staroslavná Praha, neopominete navštívit rodinu Rottovou.“

Petr Mužák je domácí učitel a Johanin snoubenec. On už manžele Němcovy zná; potkal je v Liberci. Boženě Němcové přezdívali v rodině Rottových *pohádkářka*; to je totiž v české literatuře něco jako znamení respektu. Ovšem v hloubi duše Johanka Boženkou pohrdá a je k ní rádcovsky nabádavá.

Není její čtenářkou. Je sebevědomou rádkyní. Píše dopis a zadá *pohádkářce* úkol. Wlastenecký. Božena Němcová má „učiniti blahodějný skutek“ a napsat pro ženy vzdělavatelský spis o „dějepisu naší drahé vlasti“. K listovní zásilce snaživě přiloží dva spisky jako vzor. Německé.

Johana Rottová citově vydírá a tvrdí, že mluví jménem sta a sta mladých dívčích duší. Ty české chudinky prý hodně strádají, protože dějiny vlasti milované jim zůstávaly

nepřístupné. Honorář ovšem milá Johanka nenabízí. Boženku má hrát vědomí, že vykoná blahodějný skutek. Tak. Vlak jede, jede vlak.

Je leden, zima zalézá za nehty a baptistický kostel je narušovaný k prasknutí po čerstvě opravenou střechu; nadouvá se a praská ve zdech. Oči baptistického sboru se neotáčejí ke kazateli. Cílí k váženému muži v letech, který kostel opouští hrdě, zamračeně. Přišli hlavně kvůli němu, žadoní o jeho pozornost, ne o pozornost boží. Bůh počká; s ním mají lidé taky nekonečnou trpělivost.

Tělo si kráčí středem kostela; mizí z dohledu jako první a odchází klidným, rozvážným krokem. Kráčí směrem ke slunci a je si samozřejmě moc dobře vědomo, že na ně zírá celé společenství mužů, žen, dětí. Fascinovaně na ně zírají týden co týden. Zírají nestoudně, jako by to byla nejzáračnější věc na světě, že zrovna je navštěvuje mesiáš v dlouhém černém plášti. A stejně úporně a nepřirozeně se usmívají. Většina dětí jen zírá. Kdyby nezíraly, dostaly by od rodičů pohlavek.

Kroky polobotek rozezní kostelní prostor. Muži a ženy v lavicích ustrnou a čekají na znamení. Teprve když se muž blíží k východu a nasazuje si klobouk, řady těl v tvrdých lavicích se jako na povel zvedají. Řadí se do procesí, poslušně a s odstupem. Starý pán nikdy nezastrčí ruce do kapes dlouhého černého kabátu. Nikdy. Ani když je třeskatý mráz, zima se zakusuje za pěstěné nehty a na zadním sedadle auta leží zapomenuté jelenicové rukavice s ohrnutými manžetami.

Dnes si je obřadně natahuje; teatrálně stojí ve dveřích. Rukavice navléká systematicky. V každém pohybu je promyšlená obřadnost. Navléká boxerské rukavice. Svět je boxerský ring. Prsty v jelenicové kůži roztáhne a pak sevře v pěst, až lesklé klouby zapraskají.

Lidé uctivě poodstupují. Hrbí záda, klopií oči. Přímému pohledu zblízka do malých ptačích očí se vyhýbají; oslepli by. Venku hustě prší a zároveň sněží; olovnatou oblohou nečekaně proniknou paprsky slunce. Někdo tam nahoře ho má rád a zvědavě poodhrnul oponu z mračen, aby omrkl konkurenci.

Ke vchodu přiskočí pružné tělo mladíka; na sobě má livrej, svérázný dvouřadý kabátek, vysoké holínky a v podpaží jezdecký bičik. Rozevře nad pánovým kloboukem, kabátem, rukavicemi a naleštěnými černými polobotkami deštník. Úslužně ho přidrží, ačkoliv k autu zbývají pouhé čtyři kroky. Dnes má muž místo tradičních, naleštěných černých polobotek černé lakýrky s béžovými dečkami.

Šofér čeká v pozoru u auta s temnými skly. Na vteřinu přesně otevře zadní dveře, jakmile dostane znamení čtvrtého pánova kroku. Ze štítku čepice nad nehybnou tváří crčí dešťová clona a odskakují kapky vody. V kapkách tají sněhové vločky. Před kostelem raší klenba roztažených deštníků. Mokrý houby pochodují městem. Obstoupí kostel a čekají na celebritu.

Dlouhý kabát Johna D. Rockefellera vychází z baptistického kostela a deštníky se poslušně rozestoupí. Z baptistického kostela vychází starý pán neměnným tempem svého rozvážného kroku se železnou pravidelností od útlého dětství.

Celý dlouhý život.

Odjíždí a jen mladí lidé se neotácejí. Když muž vyjde ze šera na denní světlo, pocítují nevýslovné zklamání. Navzdory drahému kabátu, rukavicím, autu a pečlivě sčesaným zbytkům vlasů je to umíněný stařec. To je všechno? Legenda devatenáctého století? Nenamlouvají si něco? Je to opravdu on? Tak. Vlak jede, jede vlak.

George Sandová pracuje moc ráda. Nejvíc ji těší práce v naprosté samotě. Ráda sedává ve fialovém salonku sama. Ráda přemýšlí bez neustálého vyrušování. Takový druh samoty si těžce vybojovala. K velké tvorbě je samota nezbytná. I v širším smyslu. Cesta ke druhému vede přes zkušenost tohoto druhu vnitřní samoty. A je to podmínka skutečného společenství. Kdo *musí* být neustále v blízkosti lidí, nenarazí na pravé já ani u nich, ani u sebe. Myslíme si, že víme, kdo jsme. Kdo jsme ale doopravdy? Jen ten, kdo dokáže žít v samotě, je schopen odkrýt druhé, cenit si zázraku setkání. Obnažené „já“ dokáže ocenit „ty“. A samota neznamena osamělost. Nic pro zbabělce.

Zabouchne za sebou dobyté dveře. Další a další vyleštěná skleněná těžítka zaduní o vypulírovaný stůl. Alfred de Musset miluje náhody, spontánní rozmach, náhlou inspiraci, hraniční situace, romantické rekvizity, prostor, překvapení; přichází neohlášeně a bývá pak hodně, ale opravdu hodně rozladěný. Množství stránek popsaných *její* rukou roste. Stejným tempem roste počet lahví vína a absintu, které vypije *jeho* tělo. Alfred de Musset nervózně přechází po pánském pokoji, jež mu dračí ruka ve svém bytě ochotně vyčlenila, zařídila, vyšperkovala pánským nábytkem na míru, zlaceným jídelním servisem, ženskými akty, kuřáckou soupravou, biliárem s ostře zeleným sukmem a psacím pultem, aby ho při psaní nebolela záda.

Alfred de Musset se opíjí cílevědomě. Jeho nervozita roste a on neví, co je příčinou nového neklidu. Skutečného důvodu se podvědomě leká.

Služka kmitá po bytě a sbírá zakutálené lahve jako pohozené pánské ponožky. Původně byla přijata na přechodnou pařížskou výpomoc; než se upraví barončiny napjaté vztahy s rodinným zámkem Nohant, než se příbuzní přestanou za svou Madame stydět, než přestanou trucovat a pošlou do Paříže její vlastní komornou. Přechodná výpomoc

pochází z Rakouska, přesněji řečeno z části rakouské monarchie, která se jmenuje Böhmen. Služka je to spolehlivá, důkladná, systematická, ideální pro každodenní rutinní povinnosti, navíc mírně vzdělaná a obohatí jídelníček nejen o palačinky a tvarohové knedlíčky, které servíruje pro Madame uprostřed noci k šálku horké kávy, mléka nebo čokolády, jenž je útěchou beze slov. Přesto během vyhrocených mileneckých dramát a hádek, o které nebývá v domácnosti hrdé Madame nouze, propadá úzkostem, stresu, panice. Byla přijata na doporučení předchozích vídeňských zaměstnavatelů; odložili ji jako balík poškozeného zboží. Bývala vychovatelkou u vídeňské šlechtické rodiny; paní domu se potřebovala zbavit hanbatého, těhotného těla, potřebovala zničit důkaz manželovy rozsévačské posedlosti. Pánův chtíč nevadí, vadí důkaz; těhotenství je služčina vina.

George Sandová je liberální, takový škraloup v životopisu ji neruší. Naopak. Je pobavená a obě si v těžké chvíli vypomůžou. Pět měsíců po příchodu do Paříže služka zkříví tvář, pronikavě zasténá, chytne se oběma rukama za břicho a náhlá bolest ji přinutí sesunout se na kolena. Madame pochopí, zvedne služku do náruče a odnáší ji do druhého pokoje. Česká Služka porodí v bytě Madame a ta najde nemanželskému dítěti útulek. Nikoliv na venkově, ale v solidní městské rodině. Správně tuší, že dítě má modrou krev. Jako ona.

Služka je učenlivá. Domluví se francouzsky. Ale ne natolik, aby mohla donášet francouzským bulvárním novinářům klepy z kuchyně a ložnice podivné paní v holínkách. Její pevné paže rázně zametají podlahy a klepou koberce. Podlahu v jídelně vydrhnou jednou týdně rýžákem, jak je zvyklá z rodné chalupy, kde ji máma, žena kováře, přísně vycvičila.

Teď se rozmáchne pořádně. Březové koště mizí pod stolem a rozvlíní převis rudě sametového ubrusu. Z jeskynní

temnoty s vervou vymete kuřecí kosti; rozjaření hosté je házejí rovnou pod stůl. Madame předchozí večer hostila uměleckou společnost. Březové proutí zasvěští, koště zadrhne o podlahu, klade odpor, ohne se. Služka cítí, jak za jejími zády dosedá na divan pánovo ztěžklé tělo, nasáklé alkoholem. Nedojde jí, že milostpánovy ublížené věty nejsou určeny pro ničí uši; přioopilý hlas si jen potřebuje jemně postěžovat světu.

„Chce mě. Nebo mě nechce.“

„To opravdu netuším, pane.“

„Zůstanu. Nebo se seberu a půjdu o dům dál.“

„Jak myslíte, pane.“

„Oba pracujeme od rána. Celý den. Já mám večer na stole deset veršů a vypitou lahev kořalky.“

„Není jen jedna, pane.“

„Ne, to není. Není jen jedna.“

Tělo Alfreda de Musseta hrdě vzdychne. Ruka se natáhne pro poloprázdnou lahev a dolije houževnatou sklenici.

„Tvá paní za stejnou dobu napíše půl knihy a vyzunkne litr mléka.“

Alfred de Musset se pozorně zadívá na tušené služčiny kotníky, schované pod sukní. Česká Služka má pocit, že milostpán očekává nějakou reakci. V hlavě má mlhu, ale nakonec vykoktá divnou větu, kterou jí ve Vídni řekla zkušená pokojská. Ber si tolik lásky, kolik si střízlivej člověk bere vína. Nestaň se opilcem.

„Berte si tolik lásky, kolik si střídmy člověk bere vína; nestaňte se opilcem.“

Česká Služka se lekne vlastní hlouposti, spojila nespojitelné světy; tělo vyplivlo vlastní zkušenost. Pán zpozorní, vyskočí a shání se po papíru.

„Co jsi to řekla? Můžeš mi to zopakovat?“

Služčiny prsty jsou zrudlé a naběhlé namáhavou prací; nakynuté těstovité válečky rozpačitě objímají koště.

Březové koště si služka vymluvit nedá. Oči se neodtrhnou od ohnutého proutí, od hromádek našedlých kostí, od rozvířeného prachu. Služčina mysl neví, o čem to pán mluví a jak mu udělat radost. Je vděčná, že si pan Alfred de Musset neulevuje jako jiní páni, bez ptaní, neurvale a automaticky každou noc v její náruči.

Neděsí ji jamrování přiopilého mužského hlasu. Děsí ji neznámé podoby její chlebobárkyně. Těch se opravdu bojí. Madame kouří doutníky, mluví nahlas, křičí z plných plic, směje se tak, že se lidé na ulici zastavují, skáče mužům do řeči, hraje karty, nosí kalhoty. Pro ženu se něco takového nesluší. Jak si pak má své nové paní vážít. Měla zůstat v bezpečí, přes hrůzný cejch na čele a hanbu těla měla dál sloužit doma, ve Vídni, tam je řád a pořádek, zpověď a nedělní katolické bohoslužby. *Nach Wien, nach Wien, nach Wien*. Tam ji oslovovali jménem, Rózina. Madame ji oslovuje *Tchèque Servante*. Česká Služko. Jako by to bylo její jméno a příjmení. Ano, uklouzla, ale nikdy nepadla na samé dno. Jako Švýcarky. V rakouské monarchii pracují jako prostitutky hlavně Švýcarky, ohavně chudé, na nejnižším společenském žebříčku. Švýcarky jsou odpad a poznají se podle akcentu. Tak hluboko ona nikdy neklesla.

Opilý Alfred de Musset si zapíše její věty, přestává drmolit a usíná. Chrápe s otevřenou pusou, s pavučinkou slin v koutku úst. Česká Služka se pokřičuje. Rychle a čtyřikrát za sebou. Tak. Vlak jede, jede vlak.

Alfred de Musset chrápe na divanu a tělo Barbory Panklové je v pubertě. Nebo taky ne. Svítá a ona stojí na břehu potoka. Přidřepne na bobek. Ponoří ruce do ledové vody a opláchně si obličej. Potok k ní mluví; vykasá sukni a bosá chodidla vstoupí do proudu. Zdvihne oči k nebi. Nebe září pastelovými barvami modré a růžové. Spustí sukni, která

polyká vodu a těžkne. Prsty u nohou se laskají s bahnem. Ví, že tuto chvíli už nezažije. Žádný den už nezažije znovu. Vzduch rozřízne babiččin hlas.

„Kde zase lítá, ta naše Barča bláznivá.“

Ozvěnou zazní stejně nabroušený mamčin hlas.

„Nevím. Mám svezích starostí až nad hlavu.“

„Co jsem ti říkala, ta má vždycky času dost. Lítá si venku jen ve spodniče jak divá Bára. Tos ji hezky vychovala!“

Barborka Panklová se rychle natáhne ke břehu a vyloví z přineseného šátku poklad: ořechovou skořápku se svíčkou. Zapálí ji a pošle oheň po proudu. Ruka naposledy pohladí čirou vodu, zapálit ji nemůže. Vrací se domů bosa, běží v urousané spodniče. Je jako zběsilá a skočí přes plot. Ozve se zvuk trhané látky. Barbora Panklová s úlekem prohlíží sukni, která je na cáry. Domů se obezřele plazí pod oknem. Leze po čtyřech a potlačuje dech.

„Barčo bláznivá, jak to vypadáš?“

Staré vrásčité ruce nehledí krásné, dlouhé, černé vlasy děvčátka, které je jejich vnučkou. Barbora Panklová neví, že je bytostně emancipovaná; řečnění, karty, doutník ani pánské kalhoty k tomu nepotřebuje. Mysl je nedočkavá, život je příslib bez konce a ano, ano, ano, ano, bude to šťastný kvapík. Trochu ji mate, že ze dne na den nemá stejnou volnost jako kluci ze vsi a bráchové. Můžou volit směr her, můžou dělat kariéru. Její životní role jsou omezené a striktně určené katolickou církví. Povoláním ženy je být manželka a matka. Její svatou povinností je, aby se vdala a měla děti. Není to povinnost muže. Zatím se tomu nediví, zatím nepovažuje za směšné a zároveň zruďné, že zachování rodu je údajně povolání žen, přestože jsou k němu potřeba oba dva. Naopak sní s otevřenýma očima; těší se na muže, který si ji odvede. Který ji zachrání. Ale před čím a z čeho. Jeho jméno je budoucnost. A budoucnost dříve v devatenáctém století přijíždí na bílém koni.

O jiné variantě života neuvažuje, o jiné variantě neví. Vysněný muž bez tváře je nadějí. Naděje je vánoční stromček, na který duše navěšuje sny, něhu, přání, naivní ideály. Vršek stromu míří do nebes. Ztrácí se mezi oblaky.

Oči obročního se přilepí na její tělo. Tak. Vlak jede, jede vlak.

V Rockefellerově rodině panuje přísný pořádek a neoblomný řád. Každý člen klanu přesně ví, co od něho den a noc očekávají. Dny jsou rozčleněné na úseky určené k probuzení, jídlu, studiu, modlitbám, práci, spánku. Spánek nastoupí v pozoru úderem desáté hodiny večerní. A výjimka neexistuje.

Za okny je slyšet smích sousedů a pištění rozdováděných dětí; jsou vzhůru, slaví s dospělými příchod nového roku. Ale on nesmí opustit pokoj. A nesmí se ani tehdy postavit k oknu; malý John D. Rockefeller přesto tiše vstane. U okna se přikrčí a jeho strach nedýchá. Pozoruje odlesky světél na zdi. Slyší výskání dětí, výkřiky dospělých. Jsou mezi nimi hlasy jeho rodičů.

„Pravidla jsou pravidla,“ vydechne vysílením máma, jakmile odloží březovou metlu, setře pot z čela a rozmasíruje si zarudlou, napuchlou dlaň. Seřeže ho pokaždé a důkladně. Škemral o silvestrovskou výjimku, a její Ježíš nemá škemráni a kňučení rád.

Nechybějí mu půlnoční škodolibé hry na honěnou a na schovávanou. Ani ohňostroje nikomu nezávidí. Hry s ostatními dětmi jsou pro Johna D. Rockefellera čistý obchod. Obchod je přehledný svět. Jen takový svět má pod kontrolou. Jen v rámci takového světa cítí moc.

Měl v plánu prodávat dětem půlnoční překvapení z říčních kamenů. Pro štěstí. Kameny sám pracně nasbíral a leštil. Prodává štěstí jako Číňané prodávají své věty ke každé porci jídla v čínské čtvrti; za štěstí každý rád zaplatí. Zá-

kazníky má zpracované, předpřipravené; Jeníčkové a Mařenky mu sedli na lopatu. Citlivější děti ve škole o přestávce rozbřečel. Slíbil jim, že je o silvestrovské půlnoci zachrání z pekelných muk a výčitek svědomí. Slíbil jim, že jim smaže neodpustitelné hříchy minulého roku, za které by se jinak uškvařily v pekle, které jim barvitě a s gustem vyličil; rány březovou metlou z rukou ďábla jsou to nejmenší.

Ovšem zachrání je pod jednou jedinou podmínkou. Pokud dychtivě rozbijí kasičky a prasátka, rozvážou kapesníčky a ranečky, vysypou ušmudlané mince a koupí za ně *jeho* magický kamínek štěstí se zázračnou sluneční energií.

Postup nemění celý život. Při každé zábavě své nejbližší popichuje, rýpe do nich, předhazuje jim jejich slabé stránky. A pak za úplatu nabídne záchranu. Neustále dává najevo nadřazenost, přestože k ní není absolutně žádný důvod. Vlastně je ta jeho nadřazenost pro okolí hodně tajemná. Už brzy, ach tak brzy je přesvědčený, že má patent na rozum. Proto rozhoduje o všem, o každém detailu; včetně třídění a nálepkování kamarádů a výběru jejich her.

„Ohňostroj stejně brzy končí,“ špitá svému polštáři. „A magické kamínky štěstí jim prodáme zítra. S novoroční přírážkou.“ Tak. Vlák jede, jede vlák.

George Sandová leze České Služce na nervy čím dál víc. A Česká Služka si potřebuje panstva vážit, copak je tohle za pořádek. Madame si Paříží rázuje bez doprovodu; vyšlápala si životní velkoměstský prostor razantním krokem mužských holínek. Švec jí je šije na míru; sice se objednávka a měsíc od baronky neodmítají, ale ošívá se a šídlo leží dlouho netknuté.

Nekompromisní krok pošlape malíčky a kuří oka; krok má pevnou půdu pod nohama v sebevědomí a vlastním jazyce. Dláždí si cestu, po které kráčí. Dlážďení je respekt. Madame nikoho nevaruje.

Donutí je, vychová, zvyknou si. Zvyknou si příbuzní, přátelé, kolegové, společnost. Zvyknou si, a co je podstatnější: nechají ji na pokoji, protože se začnou bát jejího pera. Jakmile se George Sandová ujistí, že si na ni zvykli, pánské boty a obleky už nepotřebuje.

Obleče se zpátky do ženských šatů. Okolí ji nepřehlíží, okolí houževnatý talent vidí. Na obalu těla už nezáleží. Nemusí si nasazovat cizí peří a předvádět, že ho umí nosit.

Tělo přechod zvládne, a tak se spisovatelka pro změnu nechá vyfotografovat v hedvábných šatech. Nechá se namalovat s květinou v hustých, černých, rozpuštěných vlasech. Smysl života najde v psaní. Psáním je posedlá. Psáním, ne literaturou.

Stanoví si denní penzum stránek. A taky časovou hranici. Jako mužští kolegové. Jen manufakturu si nezaloží. Jediná dělnice sedí u běžícího pásu papíru sama a sama plní s rozkoší obsah stránek, dokud nedosáhne cíle. Jinak od stolu a nažloutlého papíru s odrazem nafialovělých látkových tapet nevstane. Měsíc je patronem žen a slunce je patronem mužů. Denní penzum slov je přísný šéf. Nic na tom nezmění ani nová životní situace.

